

Itseraportoidun koulupinnaamisen määrän muutos kuudennelta yhdeksännelle luokalle sekä sen yhteys päihteiden käyttöön ja rikollisuuteen

Riikka Jernfors

Erityispedagogiikan pro gradu -tutkielma
Syyslukukausi 2021
Kasvatustieteiden laitos
Jyväskylän yliopisto

TIIVISTELMÄ

Jernfors, Riikka. 2021. Itseraportoidun koulupinnaamisen määrän muutos kuudennelta yhdeksännelle luokalle sekä sen yhteys päihteiden käyttöön ja rikollisuuteen. Erityispedagogiikan pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. 39 sivua.

Koulupinnaaminen on vakava kasvatuksen ja koulutuksen ongelma ja sillä on haitallisia yhteyksiä oppilaan elämän eri osa-alueisiin ja myöhempiin mahdollisuuksiin elämässä. Tämän tutkimuksen tavoitteena oli tutkia, tapahtuuko kuudennen ja yhdeksännen luokan välillä muutosta itseraportoidun koulupinnaamisen määrässä sekä miten tämä muutos ennustaa päihteiden käyttöä ja miten se on yhteydessä rikkeitten tekemiseen. Tutkimuksessa tarkasteltiin myös, onko tämä yhteys erilainen lukio-opiskelijoiden ja ammattioppilaitoksen opiskelijoiden välillä.

Tutkimuksen aineisto ($N = 762$) oli osa Jyväskylän yliopiston Alkuportaati- ja Koulupolku-seurantatutkimuksia. Aineisto kerättiin vuosina 2013–2017 neljältä eri paikkakunnalta oppilaiden ollessa kuudennella, seitsemännellä ja yhdeksännellä luokalla sekä toisella asteella ensimmäisenä vuonna. Aineisto analysoitiin Friedmanin testin, Spearmanin järjestyskorrelaatiokertoimien sekä Fisherin Z-muunnoslaskurin avulla.

Tulosten mukaan koulupinnaamisen määrässä tapahtui merkitsevää lisääntyvää muutosta kuudennelta yhdeksännelle luokalle. Tulokset osoittivat myös, että pinnaaminen oli varsin pysyvää suurimmalla osalla oppilaista ja että valtaosa oppilaista ei pinnaa. Pinnaamisen lisääntyminen kuudennelta yhdeksännelle luokalle ennusti alkoholin käyttöä toisella asteella sekä rikkeitten tekemistä 14–17 vuoden iässä, mutta näitä yhteyksiä ei voitu osoittaa erilaiseksi lukio-opiskelijoiden ja ammattioppilaitoksen opiskelijoiden välillä. Vaikka tutkimus osoitti koulupinnaamisen olevan marginaalinen ilmiö, tulokset vahvistavat aiempaa tutkimustietoa pinnaamisen yhteyksistä vakavampiin ongelmiin.

Asiasanat: koulupinnaaminen, päihteiden käyttö, rikollisuus

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ	2
SISÄLTÖ	3
1 JOHDANTO	4
1.1 Koulupinnaaminen.....	6
1.2 Koulupinnaaminen ja päihteiden käyttö.....	8
1.3 Koulupinnaaminen ja rikollisuus.....	10
1.4 Tutkimuskysymykset.....	12
2 TUTKIMUSMENETELMÄT	14
2.1 Tutkimusaineisto ja tutkittavat.....	14
2.2 Muuttajat	15
2.3 Aineiston analyysi	16
3 TULOKSET	19
3.1 Kuvailevat tiedot	19
3.2 Muutos koulupinnaamisen määrässä.....	19
3.3 Alkoholien käyttö toisella asteella	22
3.4 Huumeiden käyttö toisella asteella.....	23
3.5 Kasvanut riski rikollisuuteen.....	24
4 POHDINTA	26
4.1 Tulosten tarkastelu ja johtopäätökset.....	26
4.2 Tutkimuksen arviointi.....	29
4.3 Käytännön sovellukset ja jatkotutkimusaiheet	30
LÄHTEET	33

1 JOHDANTO

Koulupinnaaminen on vakava kasvatuksen ja koulutuksen ongelma (Claes ym., 2009; Kearney, 2008). Sillä on haitallisia yhteyksiä oppilaan elämän eri osa-alueisiin ja mahdollisuuksiin elämässä sekä se aiheuttaa useita kielteisiä seurauksia laajemmin yhteiskunnalle (Darmody ym., 2007; Henry, 2007; Ramberg ym., 2018; Rocque ym., 2017). Koulupinnaaminen on yhteydessä nuoren koulunkäynnin kielteisiin kehityskuluihin, kuten heikompaan koulumenestykseen ja koulupudokkuuteen (Darmody ym., 2007; Maynard ym., 2017). Useat tutkimukset ovat myös osoittaneet, että se voi toimia ensimmäisenä askeleena elämän myöhempisiin ongelmiin (Baker ym., 2001; Rocque ym., 2017), kuten vähäisempään tyytyväisyyteen elämässä, työttömyyteen (Attwood & Croll, 2015), päihteiden väärinkäyttöön (Henry & Thornberry, 2010; Rocque ym., 2017) ja rikollisuuteen (Henry, 2007; Rocque ym., 2017). Koulussa opitut tiedot ja taidot luovat pohjan elämässä menestymiselle, minkä vuoksi on tärkeää varmistaa, että nuoret käyvät koulussa, eivätkä ole pois ilman perusteltua syytä (Bennett ym., 2018).

Vuoden 2019 suomalaisen kouluterveyskyselyyn vastanneista perusopetuksen 8. ja 9. luokkalaisista 9,8 % pinnasivat koulusta vähintään kerran kuukaudessa (Terveystieteiden tutkimuskeskus [THL], 2019). Kaakisen ja Näsin (2021b) raportin mukaan vuonna 2020 yhdeksännen luokan oppilaista 23 % ($N = 5674$) kertoi olleensa ainakin kerran pois koulusta ilman lupaa viimeisen 12 kuukauden aikana. Satunnaisesta koulupinnaamisesta voi kuitenkin tulla jatkuvan koulupinnaamisen kierre, joka voi päättyä pysyvämpään osallistumattomuuteen tai koulunkäynnin keskeyttämiseen (Keppens & Spruyt, 2017). Esimerkiksi Cabus ja De Witte (2015) osoittavat, että koulupinnaavilla opiskelijoilla on 37,4 % suurempi todennäköisyys keskeyttää koulu verrattuna ei-pinnaaviin opiskelijoihin toisen asteen aikana. Virtasen ja Kuorelahden (2014) mukaan pinnaamista on tarkoituksenmukaista tarkastella koulun keskeyttämisen varhaisena signaalina. Suomessa kaikista toisen asteen opiskelijoista 5,4 %

keskeytti opintonsa lukuvuonna 2018–2019, eikä jatkanut missään tutkintoon johtavassa koulutuksessa (Suomen virallinen tilasto, 2021). Nuorille suunnatussa lukiokoulutuksessa keskeyttäneitä oli 3,0 % ja ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa 9,4 % (Suomen virallinen tilasto, 2021).

Koulupinnaaminen ei usein johdu vain siitä, että lapset ja nuoret jättäytyvät luvatta pois koulusta (Mallett, 2016), vaan pinnaamisen syyt ovat monimutkaisia ja siihen vaikuttavat monet toisiinsa liittyvät yksilölliset ja perheen sisäiset syyt sekä sosiaaliset, psykologiset ja kouluun liittyvät näkökulmat (Darmody ym., 2007; Ramberg ym., 2018). Kouluun liittyviä suojaavia tekijöitä pinnaamisen ehkäisyssä ovat muun muassa koulun pieni koko, kannustava ilmapiiri, hyvät suhteet opettajiin, myönteisesti kouluun suhtautuvat vertaiset, sekä joustava oppimisen ja koulunkäynnin tuen järjestäminen (Baker ym., 2001; Darmody ym., 2007; Hendricks ym., 2010; Ramberg ym., 2018). Vaikka koulupinnaamisen taustalla on monia tekijöitä, vastuu koulupinnaamisen ehkäisemisestä on koululaitoksella yhteistyössä muiden ammattiryhmien ja perheen kanssa (Claes ym., 2009; Kearney, 2008; Reid, 2010; Reid, 2003; Strand & Granlund, 2014). Koulupinnaamiseen on helpompaa puuttua sen varhaisessa vaiheessa, ennen kuin siitä on kehittynyt tapa (Gentle-Genitty ym., 2015; Keppens & Spruyt, 2017; Reid, 2003). Koulupinnaamisen ehkäisemisen tutkimuksissa keskitytään yleensä vain toisen asteen opiskelijoihin ongelman ollessa vakavimmillaan, vaikka aikaisempi ennaltaehkäisevä tuki pinnaamisen alkuvaiheessa johtaa todennäköisemmin onnistuneempiin tuloksiin (Reid, 2003).

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on lisätä tietoa koulupinnaamisen pysyvyydestä ja muutoksesta sekä sen yhteyksistä vakavampiin ongelmiin, mikä antaa tärkeää näkökulmaa erilaisia oppimisen ja koulunkäynnin tuen muotoja suunnitteleville oikea-aikaisen ja -paikkaisen sekä intensiivisemmän tuen mahdollistamiseksi kouluissa. Koulupinnaamisen yhteyttä päihteiden käyttöön ja rikkeitten tekemiseen on aiemmin tutkittu jonkin verran (mm. Best ym., 2006; Bryant & Zimmerman, 2002; Claes ym., 2009; Kaltiala-Heino ym., 2003; Onifade ym., 2010; Rocque ym., 2017), mutta tämä tutkimus tarjoaa lisäksi tietoa koulupinnaamisen muutoksen yhteydestä päihteiden käyttöön ja rikkeitten tekemiseen, mitä ei ole aiemmin tutkittu.

1.1 Koulupinnaaminen

Koulupinnaamisen (engl. truancy) määritelmä on tulkinnanvarainen (Reid, 2010) ja sitä on vaikea määritellä yksiselitteisesti (Darmody ym., 2007). Yleisesti pinnaamisella tarkoitetaan sitä, että oppilas jättäytyy tietoisesti pois koulusta ja koulupoissaolo on luvaton (Allison & Attisha, 2019), eli poissaoloon ei ole pätevää syytä (Strand & Granlund, 2014; Stoll, 1990; Virtanen & Kuorelahti, 2014). Koulupinnaamisen määritelmän vaihtelevuus vaikeuttaa siitä tehtyjen tutkimusten tulosten tulkintaa ja useat erityyppiset koulupoissaolot voidaan nähdä koulupinnaamisena (Reid, 2010) riippuen esimerkiksi siitä, keneltä koulupinnaamisesta kysytään tai kuka poissaolon hyväksyy. Tässä tutkimuksessa koulupinnaamista tarkastellaan oppilaalta kysytyin oman itsearvion mukaan.

Yleisesti koulupoissaolot voivat olla joko luvallisia tai luvattomia (Attwood & Croll, 2006). Koulupoissaolo määritellään luvattomaksi, jos oppilas on pois ilman huoltajan tai koulun hyväksyntää (Eaton ym., 2008). Kaikki luvattomat poissaolot voidaan laajan määritelmän mukaan nähdä koulupinnaamisena (Berg, 1997). Toisaalta, suppean määritelmän mukaan poissaolo on koulupinnaamista vain silloin, jos oppilas pyrkii salaamaan sen vanhemmiltaan (Berg, 1997). Vaikka poissaolojen luokittelu pinnaamiseksi ei ole yksinkertaista, Gentle-Genitty ym. (2015) löysivät sen kriteereissä yhdistyvän aina poissaolon tarkoituksellisuus ja sen salaaminen.

Kansainvälisesti on tutkittu, että koulupinnaamisen määrä lisääntyy luokka-asteiden myötä, eli vanhemmat oppilaat pinnaavat koulusta useammin kuin nuoremmat oppilaat (Attwood & Croll, 2006; Henry, 2007; Maynard ym., 2017). Lisäksi on havaittu, että pinnaaminen kouluvuoden aikana lisää todennäköisyyttä pinnata myös seuraavana vuonna (Attwood & Croll, 2006). Suomessa koulupinnaamisen pysyvyyttä ja muutosta ei ole tutkittu juurikaan. Koulupinnaamisen yleisyyttä luokka-asteiden mukaan jaoteltuna on tutkittu vain vähän. Virtasen ja Kuorelahden (2014) tutkimustulosten mukaan keski-suomalaisen paikkakunnan yläkouluikäisistä seitsemäsluokkalaiset pinnaavat vähiten, kahdeksäsluokkalaiset pinnaavat enemmän kuin seitsemäs- tai yhdeksäsluokkalaiset, mutta toisaalta useamman päivän pinnaavien (yli kolme päivää lukuvuoden aikana) määrä on suurin yhdeksännellä luokalla. Tämä tutkimus tarjoaa

sekä tietoa koulupinnaamisen yleisyydestä laajemmalla otoskoolla, mutta myös tietoa koulupinnaamisen pysyvyydestä ja muutoksesta pitkittäistutkimusasetelmalla.

Huomionarvoista on, että koulupinnaamisella on kielteinen vaikutus oppilaisiin kaikissa eri sosioekonomisissa ryhmissä, mutta vaikutukset näkyvät erityisen merkittävästi sosiaalisesti ja taloudellisesti heikommassa asemassa oleville oppilaille (Attwood & Croll, 2015). Pinnaaminen on yleisempää kouluissa, jonka oppilaat tulevat matalista sosioekonomisista taustoista (Darmody ym., 2007) ja pinnaavat oppilaat ovat todennäköisemmin perheistä, joissa vanhemmat ovat matalasti koulutettuja (Attwood & Croll, 2006; Henry, 2007). Koulupinnaaminen on siis ongelma useille nuorille, mutta se vaikuttaa suhteettomasti haavoittuvassa asemassa oleviin ja jo valmiiksi syrjäytymisvaarassa oleviin nuoriin (Mallett, 2016). Tämä toistaa edelleen sosiaaliluokkien epätasaa (Darmody ym., 2007), kun huono-osaisuus kasautuu ja alkaa heikentää yksilön mahdollisuuksia hallita omaa elämäänsä (Valtioneuvosto, 2021). Koulusta pinnaavat nuoret ovat suuressa vaarassa kehittää edelleen kielteisiä lisäseurauksia myös myöhemmälle elämälle (Mallett, 2016).

Koulupinnaamisen seuraukset yksilölle ovat kauaskantoisia. On tutkittu, että koulupinnaaminen on voimakas ennustaja monille yksilön epäsuotuisille kehityspoluille lyhyellä ja pitkällä aikavälillä (Reid, 2003). Koulupinnaamisen on todettu heikentävän oppimistuloksia (Attwood & Croll, 2006; Attwood & Croll, 2015; Claes ym., 2009) ja se on yhteydessä toisen asteen koulupudokkuuteen (Darmody ym., 2007). Lisäksi se lisää todennäköisyyttä päihteiden käyttöön (Claes ym., 2009; Kaltiala-Heino ym., 2003; Rocque ym., 2017), rikollisuuteen (Claes ym., 2009) sekä myöhemmin työttömyyteen (Attwood & Croll, 2006; Attwood & Croll, 2015; Darmody ym., 2007; Rocque ym., 2017).

On huomioitavaa, että vaikka koulupinnaamisella on merkittäviä haittoja yksilölle itselleen, se on myös laajemmin katsottuna yhteiskunnallinen ja kansanterveydellinen ongelma (mm. Henry, 2007; Kearney, 2008), koska sillä on useita kielteisiä seurauksia yhteiskunnan monille eri tasoille (Darmody ym., 2007; Henry, 2007). Yhteiskunnallisesti katsottuna koulupinnaaminen liittyy esimerkiksi korkeampaan rikolliseen toimintaan, vähemmän tuottaviin kansa-

lasiin sekä suurempiin julkisiin menoihin (Baker ym., 2001). Koulusta pinnaaminen näyttäytyy myös varhaisena merkinä myöhemmälle mahdolliselle syrjäytymiselle (Nilsson & Wadeskog, 2009). On tutkittu, että yhden koulupinnaavan opiskelijan ja sitä kautta mahdollisen koulupudokkaan kulut yhteiskunnalle ovat suuret (mm. Hilli ym., 2017; Nilsson & Wadeskog, 2009). Esimerkiksi Suomessa peruskoulun varaan jäävän nuoren menetykset julkishallinnolle ovat riskitekijöistä riippuen minimissään keskimäärin 230 000–370 000 euroa, josta puuttuvat osa kustannuksista (kuten rikollisuus, kulutusverot ja rahan kierron vaikutukset, työttömien aktivointitoimenpiteet, erikoissairaanhoidon ja vanhus-tenhuollon palvelut) (Hilli ym., 2017).

1.2 Koulupinnaaminen ja päihteiden käyttö

Päihteiden käytön kokeilut aloitetaan yleensä nuoruusiässä (Gray & Squeglia, 2018). Suomessa yleisimmin käytetyt päihteet ovat alkoholi, tupakka ja huumeet (Fröjd ym., 2009). Vuoden 2021 kouluterveyskyselyn mukaan peruskoulun 8. ja 9. luokkalaisista 4,1 %, lukiolaisista 5,5 % ja ammattioppilaitoksen opiskelijoista 11 % käyttävät alkoholia kerran viikossa tai useammin (Terveysten ja hyvinvoinnin laitos (THL, 2021). Huumeiden käyttö aloitetaan usein kannabiksen käytöllä (Fröjd ym., 2009). Ainakin kerran laittomia huumeita (eli kannabista, hasista, ekstaasia, Subutexia, heroiniä, kokaiinia, amfetamiinia, LSD:tä, gammaa tai muita vastaavia) on kokeillut peruskoulun 8. ja 9. luokkalaisista 8,1 %, lukiolaisista 12,6 % ja ammattioppilaitoksen opiskelijoista 17,7 % (THL, 2021). Kuitenkin alkoholin käyttö on suomalaisilla nuorilla vähentynyt 2000-luvulla ja kokonaan raittiiden määrä on lisääntynyt (Fröjd ym., 2009; Raitasalo ym., 2015). Kannabiksen käytön määrä on lisääntynyt 15–16 vuotiailla nuorilla vuodesta 1995 vuoteen 2020, mutta muita huumeita kokeilleiden määrä on hieman vähentynyt (Kaakinen & Näsi, 2021; Raitasalo ym., 2015).

Useat tutkimukset ovat löytäneet vahvan yhteyden koulupinnaamisen ja päihteiden käytön välillä (mm. Best. ym., 2006; Bryant & Zimmerman, 2002; Onifade ym., 2010; Rocque ym., 2017). Esimerkiksi Henryn ja Huizingan (2007) tutkimuksen mukaan pinnaaminen yläkouluiässä lisää todennäköisyyttä myö-

hemmälle alkoholin käytölle ja kannabiksen käytön aloittamiselle, vaikka muut keskeiset riskitekijät on huomioitu. Myös Rocquen ja muiden (2017) tutkimuksessa havaittiin, että koulupinnaaminen 12–14 vuoden iässä ennustaa ongelmallista alkoholin käyttöä myöhemmin aikuisuudessa. Koulupinnaaminen siis ennustaa päihteiden käyttöä myöhemmässä elämässä, mutta Henryn ja Thornberryn (2010) mukaan yhteys on olemassa myös samanaikaisesti, eli silloin, kun nuoren koulupinnaaminen lisääntyy, myös hänen päihteiden käytön määrä todennäköisesti lisääntyy.

Henry (2010) mainitsee, että nuoret pinnaavat koulusta huumeiden käytön vuoksi, mutta tutkimusten perusteella ei kuitenkaan tiedetä sitä, käyttävätkö nuoret samanaikaisesti huumeita silloin, kun he pinnaavat koulusta. Huumeiden käytöllä ja koulupinnaamisella ei siis ole todettu syy-seuraussuhdetta (Henry 2010), vaan päihteiden käyttö voi lisätä riskiä pinnaamiseen tai yhtä lailla pinnaaminen voi johtaa päihteiden käyttöön (Strand & Granlund, 2014).

Henryn (2007) mukaan ei ole yllättävää, että yksi vahvimista koulupinnaamiseen yhteydessä olevista tekijöistä on huumeiden käyttö. Useat koulunkäyntiin liittyvät ongelmat (kuten pinnaaminen) on sisällytetty useimpiin päihteiden käyttöä ja muuta ongelmakäyttäytymistä selittäviin teorioihin (Henry & Huizinga, 2007). Henry (2007) korostaa, että näiden muuttujien väliset suhteet voidaan selittää Hawkinsin ja Weisin (1985) sosiaalisen kehityksen mallilla. Mallin mukaisesti oppilaat, jotka eivät ole kiinnittyneet kouluun (mm. heikot arvosanat, pinnaaminen ja alhaiset odotukset koulumenestykselle), osoittavat todennäköisemmin ongelmakäyttäytymistä, mukaan lukien huumeiden käyttöä (Henry 2007). Myös Bryant ja Zimmerman (2002) mainitsevat, että kouluun kielteisesti suhtautuminen voi auttaa selittämään pinnaamisen haitallisia vaikutuksia päihteiden käytön lisääntymisessä nuoruusiässä.

On tutkittu, että koulupinnaamisen riskiä kasvattava tekijä, heikko kouluun kiinnittyminen (mm. Maynard ym., 2012), lisää todennäköisyyttä myös päihteiden käytön aloittamiselle (Li ym., 2011) ja että ammattioppilaitoksen opiskelijat käyttävät enemmän päihteitä kuin lukio-opiskelijat (THL, 2021). Toisiinsa liittyvien tekijöiden vuoksi on tärkeää tutkia myös sitä, millä tavalla koulupinnaaminen lisää riskiä päihteiden käytön aloittamiselle lukio-opiskelijoilla

kuin ammattioppilaitoksen opiskelijoilla, mikä antaa tärkeää näkökulmaa erilaisista oppimisen ja koulunkäynnin tuen muotoja suunnitteleville.

1.3 Koulupinnaaminen ja rikollisuus

Koulun merkityksellinen rooli on otettu huomioon useissa teorioissa, jotka kuvaavat nuorten ongelmakäyttäytymistä, kuten rikollisuutta (Henry & Huizinga, 2007). Yksi perinteinen koulupinnaamisen muoto on käyttää aikaa houkuttelevampiin toimintoihin, kuten ajan viettoon ystävien kanssa, juhlimiseen tai päihteiden käyttöön (Kearney, 2008). Tällaiseen tapaan pinnata liittyy usein perheen sisäisen konfliktit sekä mahdollisesti rikollinen, sääntöjä uhkaava käyttäytyminen (Kearney, 2008). On tutkittu, että vertaisten kanssa vietetty aika ilman aikuisen auktoriteetin valvontaa luo mahdollisesti puitteet ympäristölle, joka voi johtaa erilaisiin rikollisuuden muotoihin (Henry, 2010; Henry & Thornberry, 2010; Osgood & Anderson, 2004). Koulupinnaaminen voi siis toimia ikään kuin siltana antisosiaaliseen käyttäytymiseen ja nuorisjoukkojen yhteisrikkeisiin (Henry & Thornberry, 2010; Henry ym., 2012).

Rikollisuuden määrä painottuu usein nuoruuteen ja varhaisaikuisuuteen ja näyttäytyy muun muassa varkauksina, vahingontekoina, väkivaltana, huumaiden käyttönä tai ryöstöinä (Kaakinen & Näsi, 2021a; Kivivuori, 2006). Nuorten tekemät rikokset tapahtuvat useimmiten piilossa, eli ne eivät jostakin syystä tule poliisin tietoon (Kivivuori, 2006). Itse raportoitujen kyselyvastausten mukaan vuonna 2020 Suomessa 15–16 vuotiaista nuorista vahingontekoon olivat syyllistyneet 9 % nuorista viimeisen 12 kuukauden aikana (Kaakinen & Näsi, 2021b). Nuorista 6 % olivat varastaneet kaupasta ja 4 % olivat pahoinpidelleet toisen henkilön edellisen vuoden aikana (Kaakinen & Näsi, 2021b). Lisäksi 37 % nuorista olivat olleet humalassa ja 7 % olivat käyttäneet kannabista viimeisen vuoden aikana (Kaakinen & Näsi, 2021b).

Nuorten tekemien varkauksien ja väkivallan esiintyvyys on kuitenkin vähentynyt selvästi Suomessa vuosien 1995–2020 välillä (Kaakinen & Näsi, 2021a). Nuorten rikollisuuden vähentyminen on toisaalta merkinnyt sitä, että samalla lainkuuliaisten nuorten määrä on selvästi kasvanut (Kivivuori, 2006). On huo-

mioitavaa, että samalla kun suurimman osan nuorten rikosmäärät ovat vähentyneet, pienen marginaalisen joukon rikoskäyttäytyminen on vahvistunut ja tekomäärät ovat lisääntyneet (Kaakinen & Näsi, 2021a). Toisin sanoen toistuva ja vakava rikollisuus kasaantuu pienelle joukolle nuoria (Valtioneuvosto, 2021).

Useat tutkimukset osoittavat, että koulupinnaaminen on yhteydessä nuorisoriikollisuuteen (Hirschfield & Gasper, 2011; Maynard ym., 2012; Onifade ym. 2010; Reid 2003; Zhang ym. 2007), kuten huumeiden käyttöön (Henry & Thornberry, 2010), päiväajan murtovarkauksiin ja ilkivaltaan (Monobe & Baloyi, 2012). Lisäksi Reidin (2003) mukaan koulupinnaaminen on suurin yksittäinen ennustaja nuorten ja aikuisten rikollisuudelle myös myöhemmässä elämässä. Rocquen ja muiden (2017) tutkimuksen mukaan koulupinnaaminen 12–14 vuoden iässä ei ainoastaan ole yhteydessä myöhempään rikostuomioihin, vaan myös ennustaa niitä. Myös muiden tutkimusten mukaan koulupinnaaminen on yhteydessä lisääntyneeseen riskiin osallistua useisiin eri rikollisuuden muotoihin myöhemmin elämässä, kuten murtovarkauksiin, väkivaltarikoksiin ja yleisesti aikuisiän sopeutumisongelmiin (Bennett ym., 2018; Zhang ym., 2007). Rocquen ja muiden (2017) mukaan koulusta pinnanneilla on noin 2,5 kertaisesti suurempi todennäköisyys saada tuomio kuin ei-pinnanneilla vertaisilla. On toki huomioitavaa, että koulupinnaaminen ei suoraan välttämättä aiheuta myöhempiä rikollisuutta, mutta voi johtaa siihen useiden eri vaiheiden kautta (Rocque, 2017).

Tässä tutkimuksessa tutkitaan koulupinnaamisen ja nuorisoriikollisuuden samanaikaista yhteyttä. Koska koulupinnaamisella sekä nuorisoriikollisuudella on samoja toisiinsa liittyviä tekijöitä, kuten perheen matala sosioekonominen tausta ja köyhyys (Baker ym., 2001; Darmody ym., 2007; Henry & Huizinga, 2007), ja pinnaaminen on yleisempää kouluissa, jonka oppilaat tulevat matalista sosioekonomisista taustoista (Darmody ym., 2007), on tärkeää tutkia lukio-opiskelijoiden ja ammattioppilaitoksen opiskelijoiden eroa koulupinnaamisen ja rikollisuuden yhteydestä. Tämä lisää tärkeää tietoa koulupinnaamisen yhteyksistä vakavampiin ongelmiin ja antaa tärkeää näkökulmaa erilaisia oppimisen ja koulunkäynnin tuen muotoja suunnitteleville.

1.4 Tutkimuskysymykset

Tämän tutkimuksen tavoitteena on tutkia, tapahtuuko kuudennen ja yhdeksännen luokan välillä muutosta itseraportoidun koulupinnaamisen määrässä. Aikaisemmat tutkimukset ovat osoittaneet, että vanhemmat oppilaat pinnaavat useammin kuin nuoremmat (Attwood & Croll, 2006; Maynard ym., 2017). Lisäksi tavoitteena on tutkia, miten itseraportoidun koulupinnaamisen määrän muutos ennustaa päihteiden käyttöä toisella asteella sekä miten se on yhteydessä rikollisuuteen 14–17 vuoden iässä. Aikaisemmissa tutkimuksissa on havaittu, että koulupinnaaminen on merkittävä ennustaja myöhemmälle alkoholin käytölle ja kannabiksen käytön aloittamiselle (Henry ym., 2009; Henry & Huizinga, 2007) ja että pinnaaminen on yhteydessä nuorisorikollisuuteen (Hirschfield & Gasper, 2011; Maynard ym., 2012; Onifade ym., 2010; Reid, 2003; Zhang ym., 2007). Tutkimuksessa tarkastellaan myös, onko lukio-opiskelijoiden ja ammattioppilaitoksen opiskelijoiden välillä eroa siinä, missä määrin itseraportoidun koulupinnaamisen muutos ennustaa päihteiden käyttöä toisella asteella ja rikkeitten tekemistä 14–17 vuoden iässä. Kouluterveyskyselyn 2021 mukaan Suomessa ammattioppilaitoksen opiskelijat käyttävät enemmän alkoholia ja huumeita kuin lukio-opiskelijat (THL, 2021). Tutkimuskysymykset ovat:

- 1.1 Tapahtuuko kuudennen ja yhdeksännen luokan välillä muutosta itseraportoidun koulupinnaamisen määrässä?
- 1.2 Missä määrin itseraportoidun koulupinnaamisen muutos kuudennelta yhdeksännelle luokalle ennustaa alkoholin käyttöä toisella asteella?
 - a. Onko lukio-opiskelijoiden ja ammattioppilaitoksen opiskelijoiden välillä eroa siinä, missä määrin itseraportoidun koulupinnaamisen muutos kuudennelta yhdeksännelle luokalle ennustaa alkoholin käyttöä toisella asteella?
- 1.3 Missä määrin itseraportoidun koulupinnaamisen muutos kuudennelta yhdeksännelle luokalle ennustaa huumeiden käyttöä toisella asteella?
 - a. Onko lukio-opiskelijoiden ja ammattioppilaitoksen opiskelijoiden välillä eroa siinä, missä määrin itseraportoidun koulupinnaamisen muutos

kuudennelta yhdeksännelle luokalle ennustaa huumeiden käyttöä toisella asteella?

- 1.4 Missä määrin itseraportoidun koulupinnaamisen muutos kuudennelta yhdeksännelle luokalle on yhteydessä rikollisuuteen 14–17 vuoden iässä?
 - a. Onko lukio-opiskelijoiden ja ammattioppilaitoksen opiskelijoiden välillä eroa siinä, missä määrin itseraportoidun koulupinnaamisen muutos kuudennelta yhdeksännelle luokalle on yhteydessä rikollisuuteen 14–17 vuoden iässä?

2 TUTKIMUSMENETELMÄT

2.1 Tutkimusaineisto ja tutkittavat

Tutkimuksen aineisto on osa laajempaa Jyväskylän yliopiston Alkuportaata-seurantatutkimusta (Lerkkanen ym., 2006–2016) sekä sen jatkohanketta Koulupolku: Alkuportailta jatko-opintoihin (Vasalampi & Aunola, 2016–). Alkuportaata-tutkimuksessa tutkittiin oppilaiden oppimista ja motivaatiota koulussa ja kodissa esiopetusryhmistä lähtien koko peruskoulun ajan vuoteen 2016 asti. Koulupolku: Alkuportailta jatko-opintoihin -tutkimus on jatkoa Alkuportaata-seurantatutkimukselle ja siinä on seurattu nuorten koulutuspolkuja, koulutuksen keskeyttämistä ja hyvinvointia toisen asteen opintojen aikana. Tavoitteena on ollut koulupudokkuuden ja syrjäytymisen ehkäisy.

Alkuportaata-seurantatutkimuksen aineisto ja Koulupolku-tutkimusaineisto kerättiin neljällä eri paikkakunnalla (Kuopio, Laukaa, Joensuu ja Turku). Tämän tutkimuksen aineisto koostuu Alkuportaata-aineiston kuudennen (vuonna 2013), seitsemännen (vuonna 2014) ja yhdeksännen luokan (vuonna 2016) sekä Koulupolku-aineiston toisen asteen ensimmäisen vuoden (vuonna 2017) mittauksista. Aineisto kerättiin oppilaiden täyttämällä itsearviointilomakkeilla. Tutkimukseen osallistuminen oli vapaaehtoista. Peruskoulussa huoltajat antoivat suostumuksen lapsensa osallistumiseen ja tietojen käyttämiseen ja toisella asteella opiskelijat antoivat itse kirjallisen suostumuksen tietojensa käyttämiseen.

Koska tässä tutkimuksessa tutkittiin itseraportoidun koulupinnaamisen muutosta kuudennelta yhdeksännelle luokalle sekä ennustettiin päihteiden käyttöä toisella asteella ja kasvanutta riskiä rikollisuuteen 14–17 vuoden iässä, aineistosta valittiin mukaan vain ne opiskelijat, jotka olivat osallistuneet Koulupolku-tutkimuksen lisäksi myös Alkuportaata-seurantatutkimukseen. Lisäksi aineistosta rajattiin mukaan vain ne lukion sekä ammattioppilaitoksen opiskelijat, jotka olivat vastanneet vastauslomakkeen kaikkien muuttujien kysymyksiin

sekä olivat toisen asteen ensimmäisenä vuonna alle 18-vuotiaita. Lopulliseksi tutkimusjoukoksi muodostui 762 opiskelijaa.

Vastaajista tyttöjä oli 377 (49,5 %) ja poikia oli 385 (50,5 %). Toisen asteen ensimmäisen vuoden opiskelijoiden iän keskiarvo oli 16,65 vuotta ($Kh = 0,33$). Näistä lukio-opiskelijoita oli 573 (75,2 %) ja ammattioppilaitoksen opiskelijoita 189 (24,8 %). Peruskoulun kuudennen luokan oppilaiden kevään pakollisten oppiaineiden keskiarvo oli 8,41 ($Kh = 0,66$; min. = 6,09 ja max. = 10,00). Opiskelijoiden vanhemmista työntekijöitä oli 50 (6,6 %), alempia toimihenkilöitä 281 (36,9%), ylempiä toimihenkilöitä 373 (49,0 %) ja yrittäjiä 58 (7,6 %).

2.2 Muuttajat

Koulupinnaamisen muuttuja muodostettiin oppilaan itsearvion mukaan. Oppilaiden oma arvio koulupinnauksesta kartoitettiin oppilaiden ollessa kuudennella, seitsemännellä ja yhdeksännellä luokalla kysymällä *"Kuinka monta päivää olet ollut tänä lukuvuonna seuraavien syiden takia pois koulusta/työpaikalta?"*. Opiskelijat arvioivat kohdan *"Pinnaamisen tai lintsauksen takia"* vastauksen neljästä eri väittämästä (*"En yhtään"*, *"1-2 päivää"*, *"3-5 päivää"* tai *"Yli 5 päivää"*).

Alkoholin käyttöä kartoitettiin toisen asteen ensimmäisen vuoden mittauksessa viidellä eri väittämällä, joista opiskelijat valitsivat sopivimman vaihtoehdon (*"En ole koskaan juonut alkoholijuomia"*, *"Olen kokeillut"*, *"Käytän alkoholia joskus [harvemmin kuin kerran kuukaudessa]"*, *"Käytän alkoholia pari kertaa kuukaudessa"* tai *"Kerran viikossa tai useammin"*).

Huumeiden käyttöä toisen asteen ensimmäisenä vuonna kartoitettiin viidellä eri väittämällä (*"En ole koskaan käyttänyt huumeita"*, *"Olen joskus kokeillut huumeita"*, *"Käytän huumeita joskus [harvemmin kuin kerran kuukaudessa]"*, *"Käytän huumeita pari kertaa kuukaudessa"* tai *"Käytän huumeita kerran viikossa tai useammin"*).

Oppilaiden tekemät *rikkeet* kartoitettiin toisen asteen ensimmäisenä vuonna. Aihe alustettiin kertomalla, että *"Joskus nuoret tekevät sellaistaikin, mikä ei ole sallittua. Kuinka usein sinä olet ollut poliisin kanssa tekemisissä rikkeitten vuoksi?"* Opiskelijat arvioivat sopivimman vastauksensa neljästä eri väittämästä (*"En ole*

koskaan”, ”Kerran viimeisen 3 vuoden aikana”, ”2–3 kertaa viimeisen kolmen vuoden aikana” tai ”Useammin kuin 4 kertaa viimeisen kolmen vuoden aikana”). Koska lomakkeen annettu aikaväli rikkeitten tekemisessä sijoittui viimeimpään kolmeen vuoteen, voidaan tässä tutkimuksessa tutkia yhteyttä kasva-neeseen riskiin nuorisoriikollisuudessa 14–17 vuoden iässä, eikä kuvata ennus-tavaa kehityssuuntaa, kuten alkoholin ja huumeiden käytön osalta.

Kontrollimuuttujista *kuudennen luokan keskiarvo* mitattiin pakollisten ainei-den kuudennen luokan keskiarvon mukaan. Vanhempien *sosioekonomista taustaa* kysyttiin erikseen molemmilta vanhemmilta kahdella avoimella kysymyksel-lä: ”*Oma nykyinen ammattinimikkeesi (mahdollisimman täsmällisesti)*” sekä ”*Toisen huoltajan nykyinen ammattinimike*”. Vastaukset luokiteltiin neljään eri luokkaan vanhempien ylimmän ammattinimikkeen mukaan (työntekijä, alempi toimi-henkilö, ylempi toimihenkilö sekä yrittäjä) ja jos toinen vanhemmista oli jättä-nyt vastaamatta, hyödynnettiin toisen vanhemman antamia tietoja.

2.3 Aineiston analyysi

Aineiston analyysi suoritettiin SPSS 27 -ohjelmistolla. Ennen aineiston ($N = 762$) analyysia tarkasteltiin muuttujien kuvailevia tunnuslukuja ja muuttujien välisiä korrelaatioita. Muuttuja oli normaalijakautunut, jos *vinous* ja *huipukkuus* oli $< |2|$. Taustaoletusten tarkastelu osoitti, että muuttujista sosioekonominen taus-ta (*vinous* -0.18; *huipukkuus* -0.21), oppilaan 6. luokan kevään pakollisten op-piaineiden keskiarvo (*vinous* -0.50; *huipukkuus* -0.02) sekä alkoholi (*vinous* 0.40; *huipukkuus* -0.78) olivat normaalijakautuneita. Koulupinnaamisen kuu-dennen (*vinous* 6.30; *huipukkuus* 46.16), seitsemännen (*vinous* 4.79; *huipuk-kuus* 25.00) ja yhdeksännen luokan (*vinous* 3.38; *huipukkuus* 12.59) muuttujat olivat oikealle vinoja. Rikkeet (*vinous* 2.85; *huipukkuus* 8.30) -muuttuja oli jär-jestysasteikollinen muuttujia ja oikealle vino. Huumeet-muuttujan (*vinous* 5.87; *huipukkuus* 37.27) vastauksessa esiintyi vain kahta arvoa.

Koska muuttujat eivät olleet normaalijakautuneita, korrelaatioita tarkastel-tiin Spearmanin järjestyskorrelaatiokertoimella. Korrelaatiotarkastelussa $|r| \leq 0,40$ yhteys tulkittiin heikoksi, $|r| \leq 0,60$ kohtalaiseksi, $|r| \leq 0,80$ vahvaksi ja

$|r| > 0,80$ erittäin vahvaksi yhteydeksi (Metsämuuronen, 2005). Lukio-opiskelijoiden ja ammattioppilaitoksen opiskelijoiden kuvailevien tietojen yhteyksiä suhteessa alkoholin ja huumeiden käyttöön sekä rikkeisiin tarkasteltiin ristiintaulukoinnin avulla.

Itseraportoidun koulupinnaamisen absoluuttista pysyvyyttä tarkasteltiin Friedmanin testillä, eli onko itseraportoitu koulupinnaaminen keskimäärin muuttunut kuudennelta luokalta yhdeksännelle luokalle. Friedmanin testi soveltuu parametrittomaksi vastineeksi toistomittausten varianssianalyysille ja sitä voidaan käyttää, jos tarkasteltavat muuttujat ovat vähintään järjestysasteikollisia (Metsämuuronen, 2005) ja eivät ole normaalijakautuneita, kuten tässä tutkimuksessa (Nummenmaa ym., 2017). Mikäli muutos todettiin tilastollisesti merkitseväksi ($p < 0.05$), tarkempi selvitys siitä, millä aikavälillä muutos tapahtuu, toteutettiin parittaisella Bonferroni-korjauksella. Bonferroni-korjauksessa tilastollisen merkitsevyyden raja 0.05 kerrotaan testien lukumäärällä, minkä tavoitteena on säilyttää alkuperäinen tilastollinen merkitsevyysero alun perin suunnitellun suuruisena monivertailusta huolimatta (Pitkäniemi, 2005).

Jotta voitiin tarkastella itseraportoidun koulupinnaamisen muutoksen yhteyttä alkoholin ja huumeiden käyttöön toisella asteella ja rikkeisiin 14–17 vuoden iässä, muodostettiin koulupinnaamisen muutosmuuttujat vähentämällä loppumittauksen muuttujasta vastaava alkumittauksen muuttujan arvo. Koulupinnaamisen muutosmuuttujia tehtiin kolme, jotka kuvaavat alku- ja loppumittauksen välillä tapahtuvaa muutosta tarkastellulla skaalalla: muutos kuudennelta yhdeksännelle luokalle, muutos kuudennelta seitsemännelle luokalle sekä muutos seitsemänneltä yhdeksännelle luokalle. Histogrammeja tarkasteltaessa koulupinnaamisen muutosmuuttujat osoittautuivat huipukkaiksi (koulupinnaamisen muutos kuudennelta yhdeksännelle luokalle: vinous -2.38 ; huipukkuus 11.58 ; koulupinnaamisen muutos kuudennelta seitsemännelle luokalle: vinous -2.77 ; huipukkuus 20.86 ; koulupinnaamisen muutos seitsemänneltä yhdeksännelle luokalle: vinous $-.50$, huipukkuus 10.84). Koulupinnaamisen muutosmuuttujien yhteyttä alkoholin ja huumeiden käyttöön sekä rikkeisiin toisella asteella tarkasteltiin Spearmanin järjestyskorrelaatiokertoimella vain niiden koulupinnaamisen muutosmuuttujien osalta, joissa tapahtui tilastollises-

ti merkitsevää muutosta Friedmanin testin parittaisvertailujen mukaan. Lukio-opiskelijoiden ja ammatillisten koulutusten opiskelijoiden välisiä eroja tarkasteltiin Preacherin (2002) kehittämällä tietokoneohjelmistolla, jossa korrelaatioiden yhtäsuuruuksia vertailtiin Fisherin Z -muunnoslaskurin avulla ja joka laskee vertailua kuvaavan Z -testisuureen ja sen p -arvon. Korrelaatiot erosivat toisistaan ja olivat tilastollisesti merkitseviä, jos Z -arvo oli $> |1,96|$.

3 TULOKSET

3.1 Kuvailevat tiedot

Koulupinnaamisen kuvailevat tiedot ja frekvenssit on esitetty taulukossa 1. Valtaosa yläkoululaisista ei oman arvionsa mukaan pinnaa koulusta ollenkaan ja vain marginaalinen osa yläkoululaisista pinnaa säännöllisesti. Alkoholin ja huumeiden käytön sekä rikkeitten tekemisen kuvailevat tiedot ja frekvenssit on esitetty taulukossa 2. Toisella asteella valtaosa opiskelijoista on oman arvionsa mukaan kokeillut tai käyttää alkoholia säännöllisesti. Ammattioppilaitoksen opiskelijat käyttävät alkoholia useammin kuin lukio-opiskelijat. Kukaan opiskelijoista ei käytä huumeita kuukausittain tai viikoittain ja vain kaksi ammattioppilaitoksen opiskelijaa ilmoittivat käyttävänsä huumeita joskus. Valtaosa toisen asteen opiskelijoista ei arvionsa mukaan ole koskaan tehnyt rikkeitä viimeisen kolmen vuoden aikana ja ammattioppilaitoksen opiskelijat ovat olleet useammin poliisin kanssa tekemisissä rikkeitten vuoksi.

Taulukko 1.

Koulupinnaamisen frekvenssit kuudennella, seitsemännellä ja yhdeksännellä luokalla.

Koulupinnaaminen (N = 762)	6. luokalla		7. luokalla		9. luokalla	
	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%
En yhtään	732	96.1	705	92.5	658	86.4
1-2 päivää	24	3.1	40	5.2	80	10.5
3-5 päivää	5	0.7	8	1.0	14	1.8
Yli 5 päivää	1	0.1	9	1.2	10	1.3

3.2 Muutos koulupinnaamisen määrässä

Ensimmäiseksi tarkasteltiin, tapahtuuko kuudennen ja yhdeksännen luokan välillä muutosta itseraportoidun koulupinnaamisen määrässä (tutkimuskysy-

mys 1.1). Kuvailevien tietojen mukaan koulupinnaamisen määrä lisääntyi kaikissa pinnaajaryhmissä: Kuudennella luokalla 1–2 päivää lukuvuoden aikana pinnanneita oli 3.1 %, kun yhdeksännellä luokalla vastaava luku oli 10.5 %. Kuudennella luokalla 3–5 päivää lukuvuoden aikana pinnanneita oli 0.7 %, kun yhdeksännellä luokalla vastaava luku oli 1.8 %. Kuudennella luokalla yli 5 päivää lukuvuoden aikana pinnanneita oli 0.1 %, kun yhdeksännellä luokalla vastaava luku oli 1.3 %.

Friedmanin testin mukaan tilastollisesti merkitsevää muutosta tapahtui koulupinnaamisen määrässä kuudennelta luokalta yhdeksännelle luokalle: $\chi^2_{\text{F}}(2) = 60.57, p < .001$. Oppilaista niillä, joilla tapahtui muutosta koulupinnaamisen määrässä kuudennelta luokalta yhdeksännelle, pinnaaminen oli todennäköisemmin nousevaa, eli koulupinnaaminen lisääntyi kuudennelta luokalta yhdeksännelle luokalle mentäessä. Kuitenkin oppilaista 85.4 %:lla ei tapahtunut muutosta pinnaamisen määrässä ollenkaan ja 2.3 %:lla muutos oli laskevaa, eli pinnaaminen väheni. Oppilaista 12.2 %:lla muutos oli nousevaa, eli pinnaaminen lisääntyi kuudennelta yhdeksännelle luokalle.

Seuraavaksi selvitettiin tarkemmin, millä aikavälillä muutos tapahtui. Parittaisten vertailujen mukaan tilastollisesti merkitsevä nouseva muutos koulupinnaamisessa tapahtui ainoastaan kuudennelta yhdeksännelle luokalle ($\chi^2_{\text{F}} = .150, p = .01$). Koulupinnaamisen määrässä kuudennelta seitsemännelle luokalle ei tapahtunut tilastollisesti merkitsevää muutosta ($\chi^2_{\text{F}} = -.061, p = .701$), eikä koulupinnaamisen määrässä seitsemänneltä yhdeksännelle luokalle ($\chi^2_{\text{F}} = -.089, p = .251$). Tulokset siis osoittivat, että koulupinnaaminen on varsin pysyvää suurimmalla osalla oppilaista kuudennelta luokalta yhdeksännelle luokalle, mutta oppilailla, joilla pinnaaminen muuttui kuudennelta luokalta yhdeksännelle, pinnaaminen todennäköisemmin lisääntyi.

Taulukko 2.*Alkoholin ja huumeiden käytön sekä rikkeitten tekemisen kuvailevat tiedot*

Muuttujat	Kaikki opiskelijat (N = 762)		Lukio-opiskelijat (n = 573)				Ammattioppilaitoksen opiskelijat (n = 189)	
	n	%	Lukio-opiskelijat (n = 573)		Ammattioppilaitoksen opiskelijat (n = 189)			
			n	%	n	%		
Alkoholin käyttö toisella asteella								
En ole koskaan juonut alkoholijuomia	248	32.5	209	36.5	39	20.6		
Olen kokeillut	239	31.4	194	33.9	45	23.8		
Käytän alkoholia joskus	207	27.1	137	23.9	68	36.0		
Käytän alkoholia pari kertaa kuukaudessa	64	8.4	32	5.6	34	17.9		
Kerran viikossa tai useammin	4	0.5	1	0.2	3	1.6		
Huumeiden käyttö toisella asteella								
En ole koskaan käyttänyt huumeita	736	96.6	561	97.9	175	92.6		
Olen joskus kokeillut huumeita	24	3.1	12	2.1	12	6.3		
Käytän huumeita joskus	2	0.3	-	-	2	1.1		
Käytän huumeita pari kertaa kuukaudessa	-	-	-	-	-	-		
Käytän huumeita kerran viikossa tai useammin	-	-	-	-	-	-		
Rikkeet toisella asteella								
En ole koskaan	636	83.5	507	88.5	129	68.3		
Kerran viimeisen 3 vuoden aikana	89	11.7	50	8.7	39	20.6		
2-3 kertaa viimeisen kolmen vuoden aikana	26	3.4	12	2.1	14	7.4		
Useammin kuin 4 kertaa viimeisen kolmen vuoden aikana	11	1.4	4	0.7	7	3.7		

3.3 Alkoholin käyttö toisella asteella

Eri vuosiluokkien koulupinnaamisen, alkoholin ja huumeiden käytön, sekä rikkeitten tekemisen ja koulupinnaamisen muutosmuuttujan keskinäiset korrelaatiot on esitetty taulukossa 3. Koska tilastollisesti merkitsevä lisääntyvä muutos koulupinnaamisessa tapahtui ainoastaan kuudennelta luokalta yhdeksännelle luokalle, korrelaatioiden osalta tarkasteltiin vain pinnaamisen lisääntyntä muutosta kuudennelta yhdeksännelle luokalle. Korrelaatioiden (taulukko 3) tarkastelu osoitti (tutkimuskysymys 1.2), että itseraportoidun koulupinnaamisen lisääntyneen muutoksen kuudennelta yhdeksännelle luokalle ja alkoholin käytön yhteys oli heikko, mutta tilastollisesti merkitsevä ($r = .19, p < .01$). Näin ollen koulupinnaamisen lisääntyminen kuudennelta yhdeksännelle luokalle ennustaa alkoholin käyttöä toisella asteella.

Seuraavaksi selvitettiin, onko lukio-opiskelijoiden ja ammattioppilaitoksen opiskelijoiden välillä eroa siinä, missä määrin itseraportoidun koulupinnaamisen lisääntynyt muutos kuudennelta yhdeksännelle luokalle ennustaa alkoholin käyttöä toisella asteella (tutkimuskysymys 1.2 a.). Koulupinnaamisen muutosmuuttujan kuudennelta yhdeksännelle luokalle ja alkoholin käytön vertailussa Preacherin (2002) kehittämällä Fisherin Z-muunnoslaskurilla lukio-opiskelijoiden ($n = 573$) ja ammattioppilaitoksen opiskelijoiden ($n = 189$) välisen korrelaatiokertoimien (lukio-opiskelijat: $r = .14, p < .01$; ammattioppilaitoksen opiskelijat: $r = .23, p < .01$) välillä ei ollut tilastollisesti merkitsevää eroa ($Z = -1.13, p = .259$). Tulokset siis osoittavat, että jos oppilaan koulupinnaaminen lisääntyy kuudennelta luokalta yhdeksännelle luokalle, sitä todennäköisemmin hän myös käyttää alkoholia toisella asteella, mutta eroa ei voida osoittaa siinä, ennustaako koulupinnaamisen lisääntyminen alkoholin käyttöä enemmän lukio-opiskelijoilla vai ammattioppilaitoksen opiskelijoilla.

Taulukko 3.

Itseraportoidun koulupinnaamisen, alkoholin ja huumeiden käytön, sekä rikkeitten tekemisen ja koulupinnaamisen muutosmuuttujan keskinäiset korrelaatiot

Muuttujat (N = 762)	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
1. Koulupinnaaminen 6. luokalla							
2. Koulupinnaaminen 7. luokalla	.28**						
3. Koulupinnaaminen 9. luokalla	.20**	.31**					
4. Alkoholin käyttö toisella asteella	.16**	.18**	.29**				
5. Huumeiden käyttö toisella asteella	.07*	.14**	.13**	.24**			
6. Rikkeitten tekeminen 14–17 vuoden iässä	.04	.13**	.19**	.32**	.11**		
7. Koulupinnaamisen muutos kuudennelta yhdeksännelle luokalle	-.30**	-.15**	.86**	.19**	.07	.16**	

Huom. Spearmanin korrelaatiokertoimet; * $p < .05$, ** $p < .01$.

3.4 Huumeiden käyttö toisella asteella

Korrelaatioiden (taulukko 3) tarkastelu osoitti (tutkimuskysymys 1.3), että itseraportoidun koulupinnaamisen lisääntyneen muutoksen kuudennelta yhdeksännelle luokalle ja huumeiden käytön yhteys oli heikko ja se ei ollut tilastollisesti merkitsevä ($r = .07$, $p > .05$). Näin ollen koulupinnaamisen lisääntyminen kuudennelta yhdeksännelle luokalle ei ennusta huumeiden käyttöä toisella asteella.

Seuraavaksi selvitettiin, onko lukio-opiskelijoiden ja ammattioppilaitoksen opiskelijoiden välillä eroa siinä, missä määrin itseraportoidun koulupinnaamisen lisääntynyt muutos kuudennelta yhdeksännelle luokalle ennustaa huumeiden käyttöä toisella asteella (tutkimuskysymys 1.3 a.). Koulupinnaamisen muutosmuuttujan kuudennelta yhdeksännelle luokalle ja huumeiden käytön vertailussa Preacherin (2002) kehittämällä Fisherin Z-muunnoslaskurilla lukio-opiskelijoiden ($n = 573$) ja ammattioppilaitoksen opiskelijoiden ($n = 189$) välis-

ten korrelaatiokertoimien (lukio-opiskelijat: $r = .01$, $p > .05$; ammattioppilaitoksen opiskelijat: $r = -.09$, $p > .05$) välillä ei ollut tilastollisesti merkitsevää eroa ($Z = -1.01$, $p = .313$). Tulosten mukaan ei siis voida ennustaa, että koulupinnaamisen lisääntyessä kuudennelta yhdeksännelle luokalle myös huumeiden käyttö olisi todennäköisempää toisella asteella, eikä eroa myöskään voida osoittaa siinä, ennustaako koulupinnaamisen lisääntyminen huumeiden käyttöä enemmän lukio-opiskelijoilla vai ammattioppilaitoksen opiskelijoilla.

Toisaalta korrelaatioiden (taulukko 3) tarkastelu osoitti koulupinnaamisen kuudennella, seitsemännellä tai yhdeksännellä luokalla ennustavan huumeiden käyttöä toisella asteella, vaikka koulupinnaamisen lisääntynyt muutos kuudennelta yhdeksännelle ei ennusta. Kuudennen luokan itseraportoidun koulupinnaamisen ja huumeiden käytön yhteys oli heikko ja se oli tilastollisesti melkein merkitsevä ($r = .07$, $p < .05$). Seitsemännen luokan itseraportoidun koulupinnaamisen ja huumeiden käytön yhteys oli heikko ja se oli tilastollisesti merkitsevä ($r = .14$, $p < .01$). Yhdeksännen luokan itseraportoidun koulupinnaamisen ja huumeiden käytön yhteys oli heikko ja se oli tilastollisesti merkitsevä ($r = .13$, $p < .01$). Käytännössä tulokset tarkoittavat, että mitä enemmän oppilas pinnaa koulusta kuudennella, seitsemännellä tai yhdeksännellä luokalla, sitä todennäköisemmin hän myös käyttää huumeita toisella asteella, mutta ei voida osoittaa, että koulupinnaamisen lisääntyminen kuudennelta yhdeksännelle luokalle ennustaisi huumeiden käyttöä toisella asteella.

3.5 Kasvanut riski rikollisuuteen

Korrelaatioiden (taulukko 3) tarkastelu osoitti (tutkimuskysymys 1.4), että itseraportoidun koulupinnaamisen lisääntyneen muutoksen kuudennelta yhdeksännelle luokalle ja rikkeitten tekemisen yhteys oli heikko, mutta tilastollisesti merkitsevä ($r = .16$, $p < .01$). Näin ollen koulupinnaamisen lisääntyminen kuudennelta yhdeksännelle luokalle on yhteydessä rikkeitten tekemiseen 14–17 vuoden iässä.

Seuraavaksi selvitettiin, onko lukio-opiskelijoiden ja ammattioppilaitoksen opiskelijoiden välillä eroa siinä, missä määrin itseraportoidun koulupinnaami-

sen lisääntynyt muutos kuudennelta yhdeksännelle luokalle on yhteydessä rikollisuuteen 14–17 vuoden iässä (tutkimuskysymys 1.4 a.). Koulupinnaamisen muutosmuuttujan kuudennelta yhdeksännelle luokalle ja rikkeitten tekemisen vertailussa Preacherin (2002) kehittämällä Fisherin Z -muunnoslaskurilla lukio-opiskelijoiden ($n = 573$) ja ammattioppilaitoksen opiskelijoiden ($n = 189$) välisten korrelaatiokertoimien (lukio-opiskelijat: $r = -.08$, $p > .05$; ammattioppilaitoksen opiskelijat: $r = .21$, $p < .01$) välillä ei ollut tilastollisesti merkitsevää eroa ($Z = -1.64$, $p = .102$). Tulokset siis osoittavat, että jos oppilaan koulupinnaaminen lisääntyy kuudennelta luokalta yhdeksännelle luokalle, sitä todennäköisemmin hän myös tekee rikkeitä 14–17 vuoden iässä, mutta eroa voidaan osoittaa siinä, onko koulupinnaamisen lisääntyminen yhteydessä rikkeitten tekemiseen enemmän lukio-opiskelijoilla vai ammattioppilaitoksen opiskelijoilla.

4 POHDINTA

4.1 Tulosten tarkastelu ja johtopäätökset

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli tutkia, tapahtuuko kuudennen ja yhdeksännen luokan välillä muutosta itseraportoidun koulupinnaamisen määrässä. Tulosten mukaan koulupinnaamisen määrässä tapahtui merkitsevä muutos kuudennelta yhdeksännelle luokalle ja yhteensä 12.2 %:lla oppilaista pinnaaminen kasvoi luokka-asteiden myötä. Oppilailla, joilla pinnaaminen muuttui alakoulun lopusta yläkoulun loppuun, pinnaaminen todennäköisemmin lisääntyi, mikä on linjassa aikaisempien tutkimusten kanssa (mm. Attwood & Croll, 2006; Henry, 2007; Maynard ym., 2017).

Aikaisemmin on osoitettu, että yhden vuoden aikana syntyneet tavat koulupinnata jatkuvat seuraavanakin vuonna (Attwood & Croll, 2006), mikä myös tässä tutkimuksessa osoittautui samansuuntaiseksi. Tämän tutkimuksen tulokset osoittivat, että pinnaaminen on varsin pysyvää suurimmalla osalla oppilaisista, koska yhteensä 85.4 %:lla oppilaisista pinnaaminen ei muuttunut ollenkaan kuudennelta yhdeksännelle luokalle. Käytännössä se tarkoittaa, että oppilaat, jotka pinnaavat kuudennella luokalla, todennäköisesti pinnaavat myös yhdeksännellä, tai päinvastoin oppilaat, jotka eivät pinnaa kuudennella, eivät myöskään pinnaa yhdeksännellä luokalla.

Toisaalta tämän tutkimuksen tulokset koulupinnaamisen määrän muutoksesta ovat osittain ristiriidassa Suomessa tehdyn aikaisemman tutkimuksen (Virtanen & Kuorelahti, 2014) kanssa, koska sen mukaan koulupinnaaminen on yleisempää kahdeksannella luokalla kuin seitsemännellä tai yhdeksännellä luokalla ja tässä tutkimuksessa pinnaaminen oli yleisempää yhdeksännellä luokalla. Tutkimukset ovat kuitenkin yhdenmukaisia sen osalta, että valtaosa oppilaisista ei juuri pinnaa ja useamman päivän pinnaavien määrä on suurin yhdeksännellä luokalla. Lisäksi molempien tutkimusten mukaan useamman päivän pinnaajien määrä on melko pieni, minkä vuoksi voidaan puhua koulupinnaamisesta marginaalisena ilmiönä.

Tämän tutkimuksen toisena tavoitteena oli tutkia, miten itseraportoidun koulupinnaamisen määrän muutos ennustaa päihteiden käyttöä toisella asteella. Tämän tutkimuksen tulokset ovat samansuuntaisia aikaisempien tutkimusten kanssa, joissa on havaittu koulupinnaamisen olevan merkittävä ennustaja myöhemmälle alkoholin käytölle (mm. Henry ym., 2009; Henry & Huizinga, 2007). Sen lisäksi, että koulupinnaaminen kuudennella, seitsemännellä tai yhdeksännellä luokalla ennustaa alkoholin käyttöä toisella asteella, tässä tutkimuksessa havaittiin myös, että koulupinnaamisen lisääntyminen kuudennelta yhdeksännelle luokalle ennustaa alkoholin käyttöä toisella asteella. Käytännössä tulokset tarkoittavat, että jos koulupinnaaminen lisääntyy alakoulun kuudennelta luokalta yläkoulun loppua kohden, myös alkoholin käyttö toisella asteella on yleisempää. On huomioitavaa, että yhteys on pieni, vaikka se on tilastollisesti merkitsevä ja osoittaa ennustavaa selityssuuntaa. Yhteyden pienuus voi osittain selittyä säännöllisen koulupinnaamisen marginaalisella ilmiöllä ja sillä, että tulosten mukaan suurin osa oppilaista ei käytä alkoholia säännöllisesti.

Vaikka eroa lukio-opiskelijoiden ja ammattioppilaitoksen opiskelijoiden välillä ei voitu osoittaa siinä, ennustaako koulupinnaamisen lisääntyminen alkoholin käyttöä enemmän lukio-opiskelijoilla vai ammattioppilaitoksen opiskelijoilla, on huomioitavaa, että tämän tutkimuksen mukaan alkoholin käyttö on yleisempää ammattioppilaitoksen opiskelijoilla kuin lukio-opiskelijoilla. Myös aikaisemmin on havaittu, että Suomessa ammattioppilaitoksen opiskelijat käyttävät enemmän alkoholia kuin lukio-opiskelijat (THL, 2021).

Tutkimuksen tulokset ovat osittain toisensuuntaiset huumeiden käytön ennustamisen osalta. Koulupinnaamisen lisääntynyt muutos kuudennelta yhdeksännelle luokalle ei ennusta huumeiden käyttöä toisella asteella, eikä tätä riskiä voitu osoittaa erilaiseksi lukio-opiskelijoiden ja ammattioppilaitoksen opiskelijoiden välillä. Tulos voi osittain selittyä säännöllisen koulupinnaamisen marginaalisella ilmiöllä ja sillä, että aineiston mukaan kukaan oppilaista ei käytä huumeita säännöllisesti ja vain pieni osa (3.1 %) on joskus kokeillut huumeita. Huomioitavaa kuitenkin on, että koulupinnaaminen itsessään kuudennella, seitsemännellä tai yhdeksännellä luokalla ennustaa huumeiden käyttöä toisella

asteella, vaikka koulupinnaamisen lisääntynyt muutos kuudennelta yhdeksännelle ei ennusta. Tämä osuus tuloksista on linjassa aikaisempien tutkimusten kanssa, joissa on havaittu koulupinnaamisen olevan merkittävä ennustaja myöhemmälle huumeiden käytön aloittamiselle (mm. Henry ym., 2009; Henry & Huizinga, 2007).

On huomioitavaa, että tulokset eivät kuitenkaan kerro syyseurausten yhteyksistä koulupinnaamisen ja päihteiden käytön välillä. On todennäköistä, että koulupinnaamisen ilmiön monimutkaisuuden ja useiden eri riskitekijöiden (mm. Darmody ym., 2007; Ramberg ym., 2018) vuoksi on olemassa useita muita toisiinsa liittyviä syitä alkoholin ja huumeiden käytön aloittamiselle, eikä yksinkertaistavia syy-seuraussuhteen johtopäätöksiä tämän tutkimuksen tuloksista ole mahdollista tehdä.

Viimeisenä tavoitteena oli tutkia itseraportoidun koulupinnaamisen määrän muutoksen yhteyttä rikollisuuteen 14–17 vuoden iässä. Tulosten mukaan koulupinnaamisen lisääntyminen kuudennelta yhdeksännelle luokalle on yhteydessä rikkeitten tekemiseen 14–17 vuoden iässä, mutta tätä riskiä ei voitu osoittaa erilaiseksi lukio-opiskelijoiden ja ammattioppilaitoksen opiskelijoiden välillä. Käytännössä tulokset tarkoittavat, että kun koulupinnaaminen lisääntyy kuudennelta luokalta yläkoulun loppua kohden, myös riski rikkeitten tekemiseen kasvaa. Sen lisäksi, että aikaisemmissa tutkimuksissa koulupinnaamisen on havaittu olevan yhteydessä nuorisoriikollisuuteen (Hirschfield & Gasper, 2011; Maynard ym., 2012; Onifade ym., 2010; Reid, 2003; Zhang ym., 2007), tässä tutkimuksessa havaittiin myös koulupinnaamisen lisääntyneen muutoksen olevan yhteydessä nuorisoriikollisuuteen. On huomioitavaa, että yhteys on pieni, vaikka se on tilastollisesti merkitsevä, mikä voi osittain selittyä säännöllisen koulupinnaamisen ja nuorten rikoskäyttäytymisen marginaalisella ilmiöllä (mm. Kaakinen & Näsi, 2021a). Koulupinnaamisessa tapahtuva lisääntynyt muutos ei yksin selitä nuorten tekemää rikollisuutta, vaan on todennäköisesti osa niitä monimutkaisia yksilöllisiä ja perheen sisäisiä tekijöitä sekä sosiaalisia, psykologisia ja kouluun liittyviä näkökulmia, jotka vaikuttavat rikollisuuteen (vrt. Darmody ym., 2007; Ramberg ym., 2018). Tämän vuoksi yksinkertaistavia

syy-seuraussuhteen johtopäätöksiä tämän tutkimuksen tuloksista ei ole mahdollista tehdä.

4.2 Tutkimuksen arviointi

Tätä tutkimusta arvioitaessa on syytä huomioida useita luotettavuuteen ja rajoituksiin vaikuttavia kohtia. Aineisto oli kerätty neljältä eri paikkakunnalta ja useista eri kouluista. Rajoitukseen liittyy ensinnäkin se, että tutkimuksessa käytetyt muuttajat eivät olleet normaalisti jakautuneita. Koulupinnaamisen kaikkien luokka-asteiden muuttajat sekä rikkeitten tekemisen muuttuja olivat huipukkaita sekä oikealle vinoja, mikä toisaalta huomioitiin valitsemalla ei-parametrisia analyysimenetelmiä. Lisäksi huumeet-muuttujan vastauksissa esiintyi vain kahta arvoa. Tällöin osa lomakkeiden tuloksista saadut vastaajamäärät olivat joissain ryhmissä pieniä tai osaan ryhmistä ei ollut ollenkaan vastaajia, kuten esimerkiksi huumeiden säännölliseen kuukausittaiseen tai viikoittaiseen käyttöön toisella asteella, mikä osaltaan voi vaikuttaa tutkimuksen yleistettävyyteen. Muuttujien vinous ja huipukkuus toisaalta kertoo koulupinnaamisen sekä päihteiden käytön ja rikollisuuden marginaalisesta ilmiöstä, mikä huomioitiin aineiston analyysitestien valinnoissa. On myös mahdollista, että kaikkia koulupinnaavia, päihteitä käyttäviä tai rikkeitä tekeviä oppilaita ei oltu tavoitettu juuri sinä päivänä, kun tutkimuksen aineisto kerättiin kouluilla. Tästä on saattanut seurata se, että jo muutaman oppilaan vastaamatta jättäminen voi näkyä tutkimuksen tuloksissa, kun esimerkiksi eniten pinnaavat oppilaat ovat voineet olla pois juuri sinä päivänä, kun oppilaat vastasivat kyselyyn.

Toiseksi on huomioitavaa koulupinnaamisen määritelmän monitulkintaisuus (mm. Darmody ym., 2007; Reid, 2010) ja se, miten lomakkeeseen itse vastanneet oppilaat ovat ymmärtäneet pinnaamisen. On mahdollista, että oppilaat ovat esimerkiksi kokeneet olevansa hyväksyttävästä syystä pois, mikä on kuitenkin voinut näyttäytyä koululle luvattomana poissaolona. Tästä on voinut seurata se, että lomakkeella oppilaat ovat saattaneet aliarvioida pinnaamisen määrää. Lisäksi koulupinnaaminen, alkoholin ja huumeiden käyttö sekä rikkeitten tekeminen ovat aiheita, joista kertomiseen voi liittyä arkuus ja epävarmuus.

On siis mahdollista, että oppilaat ovat saattaneet pelon tai huolestuneisuuden vuoksi vähätellä vastauksiaan siitä, kuinka paljon he käyttävät päihteitä tai ovatko he olleet tekemisissä poliisin kanssa.

Kolmanneksi, analyysissa käytettiin Bonferroni-korjausta, jonka avulla oli mahdollista selvittää koulupinnaamisen tarkempi selvitys siitä, millä aikavälillä muutos tapahtuu. Bonferroni-korjausta on kuitenkin kritisoitu sen taipumuksesta ylikorjata, koska se olettaa monivertailut toisistaan riippumattomiksi, vaikka ne käytännössä ovat usein toisistaan riippuvaisia (Pitkäniemi, 2005), mikä on osaltaan voinut vaikuttaa tutkimuksen luotettavuuteen.

Tämän tutkimuksen aineisto oli osa laajempaa Jyväskylän yliopiston Alkuportaat-seurantatutkimusta (Lerikkanen ym., 2006–2016) sekä sen jatkohanketta Koulupolku: Alkuportailta jatko-opintoihin (Vasalampi & Aunola, 2016–). Ennen tutkimuksen toteuttamista Jyväskylän yliopiston eettiseltä toimikunnalta saatiin myönteinen ennakoarvio ja kaikki tutkimushankkeessa mukana olleet sitoutuivat Tutkimuseettisen neuvottelukunnan hyvän tieteellisen käytännön ohjeisiin (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2012). Tutkimukseen osallistuminen oli vapaaehtoista ja opiskelijat sekä heidän huoltajansa antoivat kirjallisen suostumuksen tietojensa käyttämiseen. Tähän tutkimukseen osallistuneiden tiedot olivat anonyymejä ja aineistoa käsiteltiin ID-numeroiden avulla. Tutkimuksessa käytettyä aineistoa säilytettiin turvallisesti hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti ja se tuhottiin heti tutkimuksen toteuttamisen jälkeen.

4.3 Käytännön sovellukset ja jatkotutkimusaiheet

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli lisätä tietoa koulupinnaamisen pysyvyydestä ja muutoksesta sekä sen yhteyksistä vakavampiin ongelmiin, mikä antaa tärkeää näkökulmaa erilaisia oppimisen ja koulunkäynnin tuen muotoja suunnitteleville oikea-aikaisen ja -paikkaisen sekä intensiivisemmän tuen mahdollistamiseksi kouluissa. Koulupinnaamiseen on helpompi puuttua ennen kuin siitä on kehittynyt tapa (Gentle-Genitty ym., 2015; Keppens & Spruyt, 2017; Reid, 2003). Pinnaamisen jatkuessa pitkään, oppilas voi jäädä jälkeen akateemisessa osaamisessa tai jopa keskeyttää koulu kokonaan (vrt. Bennett ym., 2018; Cabus

& De Witte, 2015; Jennings ym., 2016). Tämä tutkimus syvensi tietoa koulupinnaamisen muutoksesta, mitä on mahdollista hyödyntää oikea-aikaisen ennaltaehkäisevän tuen suunnittelemisessa: kuudennelta luokalta yhdeksännelle luokalle tapahtuu merkittävää pinnaamisen määrän lisääntymistä ja tämä pinnaamisen lisääntyminen on yhteydessä nuorisorikollisuuteen sekä alkoholin käyttöönsä toisella asteella. Tuloksista on syytä olettaa, että pinnaamiseen puuttuessa varhainen ennaltaehkäisevä tuki on tärkeää heti varhaisessa vaiheessa alakoulun lopussa tai yläkoulun alussa, ennen kuin pinnaamisesta on tullut tapa ja sen määrä kasvaa luokka-asteiden myötä tai ennen kuin vakavampia ongelmia alkoholin käytön tai nuorisorikollisuuden suhteen ilmenee. Kuten Mallet (2016) toteaa, koulusta pinnaavat nuoret ovat suurella vaaralla kehittää edelleen kielteisiä lisäseurauksia myöhemmälle elämälle.

Tämän tutkimuksen tulosten merkitykset ulottuvat laajemmalle. Luvattomien poissaolojen tutkiminen on tärkeää ensinnäkin yksilön oman kehityksensä turvaamiseksi, mutta samalla se antaa näkökulmaa yhteiskunnalliseen ongelmaan. Tämän tutkimuksen tuloksista havaittiin, että koulupinnaamisen lisääntynyt muutos ennustaa myöhempää päihteiden käyttöä toisella asteella ja on yhteydessä nuorisorikollisuuteen. Vaikka yksinkertaistavia syyseuraussuhteita ei tämän tutkimuksen tuloksista voida tehdä, on kuitenkin mahdollista, että koulupinnaaminen, päihteiden käyttö ja rikollisuus vahvistavat toisiaan (vrt. Best ym., 2006). Esimerkiksi päihteiden käyttö voi lisätä riskiä pinnaamiseen tai toisaalta pinnaaminen voi johtaa päihteiden käyttöön (vrt. Strand & Granlund, 2014) ja päihteiden käyttö liittyy rikollisiin tekoihin (vrt. Best ym., 2006). Ongelmien kasautuminen samoille henkilöille enteilee huonon osaisuuden monimuotoistumista, jolloin syrjäytymisen riskit kasvavat ja tulevaisuuden pärjääminen yhteiskunnassa heikkenee (Valtioneuvosto, 2021).

Tämän tutkimuksen tulokset vahvistavat aikaisempien tutkimusten näkemystä siitä, että vaikka säännöllinen koulupinnaaminen on marginaalinen ilmiö, se on silti vakava kasvatuksen ja koulutuksen ongelma (Claes ym., 2009; Kearney, 2008), koska sillä on haitallisia yhteyksiä oppilaan mahdollisuuksiin ja menestymiseen elämässä sekä samalla se aiheuttaa kielteisiä seurauksia myös laajemmin yhteiskunnalle (Darmody ym., 2007; Henry, 2007; Ramberg ym.,

2018; Rocque ym., 2017). Päihteiden väärinkäytön tai rikollisuuden ehkäisyssä on jatkossa tärkeää tunnistaa ja tutkia niitä yhteiskunnallisia epäoikeudenmukaisia ongelmia, jotka voivat johtaa päihteiden käyttöön ja rikolliseen toimintaan. Syrjäytyminen, sosiaalinen pahoinvointi sekä moniongelmaisuus ovat Suomessa keskeisiä turvallisuuden uhkia (vrt. Valtioneuvosto, 2021). Tämän vuoksi kaikkien turvallisuuden parantamiseen liittyy niiden haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten auttaminen, joita nämä ilmiöt eniten koskettavat (vrt. Valtioneuvosto, 2021).

Onkin mahdollista, että koulupinnaamisen ongelmaan puuttuminen ehkäisee samalla myös myöhempää päihteiden käyttöä ja rikollisuutta, minkä vuoksi koulupinnaamisen ehkäiseminen on keskeinen yhteiskunnallinen tavoite. Toisaalta huolimatta siitä, että esimerkiksi koulupinnaamisen, rikosten sekä päihteiden käytön välillä on löydetty yhteyksiä (mm. Best ym., 2006; Nilsson & Wadeskog, 2009), aikaisemmista tutkimuksista ei ole saatu selvää empiiristä näyttöä sen varmistamiseksi, että interventiot koulupinnaamiseen vaikuttavat esimerkiksi rikoksiin (Bennett ym., 2018). Joka tapauksessa, oppilaiden sitoutumisella koulunkäyntiin on monia myönteisiä vaikutuksia (vrt. Henry & Huijinga, 2007) ja on mahdollista, että tehokkaat pinnaamista ennaltaehkäisevät toimet voivat auttaa ehkäisemään tai viivyttämään nuorten muita myöhempiä ongelmia (vrt. Hilli ym., 2017). Jotta oppilaat eivät pinnaisi koulusta tai keskeyttäisi koulua, on ymmärrettävä ja huomioitava se koko monitasoinen prosessi, joka johtaa päihteiden käyttöön ja rikollisuuteen sekä syrjäytymisen riskiin. Koululaitoksella on vastuu tukea oppilaan hyvinvointia ja kokonaisvaltaista kasvua sekä tarjota tietoja ja taitoja elämässä menestymiselle sekä varmistaa yhteistyössä muiden ammattiryhmien ja perheen kanssa, että nuoret käyvät koulussa, eivätkä ole pois ilman perusteltua syytä.

LÄHTEET

- Allison, M. & Attisha, E. (2019). Council on school health. The link between school attendance and good health. *Pediatrics*, 143(2), 1–13.
<https://doi:10.1542/peds.2018-3648>
- Attwood, G. & Croll, P. (2006). Truancy in secondary school pupils: prevalence, trajectories and pupil perspectives. *Research Papers in Education*, 21(4), 467–484. <https://doi:10.1080/02671520600942446>
- Attwood, G. & Croll, P. (2015). Truancy and well-being among secondary school pupils in England. *Educational Studies*, 41(1–2), 4–28.
<https://doi:10.1080/03055698.2014.955725>
- Baker, M., Sigmon, J. & Nugent, M. (2001). Truancy reduction: Keeping students in school. *Juvenile Justice Bulletin*. Haettu 2.10.2021
<https://www.ojp.gov/pdffiles1/ojdp/188947.pdf>
- Bennett, S., Mazerolle, L., Antrobus, E., Eggen, E. & Piquero, A. R. (2018). Truancy intervention reduces crime: Results from a randomized field trial. *Justice Quarterly*, 35(2), 309–329.
<https://doi:10.1080/07418825.2017.1313440>
- Berg, I. (1997). School refusal and truancy. *Archives of Disease in Childhood*, 76(2), 90–91. <https://doi:10.1136/adc.76.2.90>
- Best, D., Manning, V., Gossop, M., Gross, S. & Strang, J. (2006). Excessive drinking and other problem behaviours among 14–16 year old schoolchildren. *Addictive behaviors*, 31(8), 1424–1435.
<https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2005.12.002>
- Bryant, A. L. & Zimmerman, M. A. (2002). Examining the effects of academic beliefs and behaviors on changes in substance use among urban adolescents. *Journal of Educational Psychology*, 94, 621–637. <https://doi:10.1037/0022-0663.94.3.621>
- Cabus, S. J. & De Witte, K. (2015). Does unauthorized school absenteeism accelerates the dropout decision? - Evidence from a Bayesian duration

model. *Applied economics letters*, 22(4), 266–271.

<https://doi.org/10.1080/13504851.2014.937031>

Claes, E., Hooghe, M. & Reeskens, T. (2009). Truancy as a contextual and school-related problem. A comparative multilevel analysis of country and school characteristics on civic knowledge among 14-year olds. *Educational Studies*, 35(2), 123–142. <https://doi.org/10.1080/03055690802470258>

Darmody, M., Smyth, E. & McCoy, S. (2007). Acting up or opting out? Truancy in Irish secondary schools. *Educational Review*, 359–372.

<https://doi.org/10.1080/00131910802393399>

Eaton, D.K., Brener, N. & Kann, L. K. (2008). Associations of health risk behaviors with school absenteeism. Does having permission for the absence make a difference? *Journal of School Health*, 78(4), 223–229.

<https://doi.org/10.1111/j.1746-1561.2008.00290.x>

Fröjd, S., Kaltiala-Heino, R., Ranta, K., von der Pahlen, B. & Marttunen, M. (2009). *Nuorten ahdistuneisuus ja päihteiden käyttö: Tietoa vanhemmille ja nuorten kanssa työskenteleville aikuisille*. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. Gummerus Kirjapaino Oy.

Gentle-Gennity, C., Karikari, I., Chen, H., Wilka, E. & Kim, J. (2015). Truancy: a look at definitions in the USA and other territories. *Educational Studies*,

41(1-2), 62–90. <https://doi.org/10.1080/03055698.2014.955734>

Gray, K. M. & Squeglia, L. M. (2018). Research review: What have we learned about adolescent substance use? *Journal of child psychology and psychiatry*, 59(6), 618–627. <https://doi.org/10.1111/jcpp.12783>

Hawkins, J. D & Weis, J. G. (1985). The social development model: an integrated approach to delinquency prevention. *Journal of Primary Prevention*, 6, 73–97.

Hendricks, M. A., Sale, E. W., Evans, C. J., McKinley, L. & DeLozier Carter, S. (2010). Evaluation of a truancy court intervention in four middle schools. *Psychology in the Schools*, 47(2), 173–183.

<https://doi.org/10.1002/pits.20462>

- Henry, K. (2007). Who's skipping school: Characteristics of truants in 8th and 10th grade. *Journal of School Health*, 77(1), 29–35. <https://doi:10.1111/j.1746-1561.2007.00159.x>
- Henry, K. (2010). Skipping school and using drugs: A brief report. *Education, Prevention and Policy*, 17(5), 650–657. <https://doi:10.3109/09687630902862452>
- Henry, K. & Huizinga, D. (2007). Truancy's effect on the onset of drug use among urban adolescents placed at risk. *Journal of Adolescent Health*, 40, 358.e9–358.e17. <https://doi:10.1016/j.jadohealth.2006.11.138>
- Henry, K. & Thornberry, T. (2010). Truancy and Escalation of Substance Use During Adolescence*. *Journal of Studies on Alcohol and Drugs*, 71(1), 115–124. <https://doi:10.15288/jsad.2010.71.115>
- Henry, K., Knight, K. & Thornberry, T. (2012). School disengagement as a predictor of dropout, delinquency, and problem substance use during adolescence and early adulthood. *Journal of Youth Adolescence*, 41, 156–166. <https://doi:10.1007/s10964-011-9665-3>
- Hilli, P., Ståhl, T., Merikukka, M. & Ristikari, T. (2017). Syrjäytymisen hinta - case investoinnin kannattavuuslaskemasta. *Yhteiskuntapolitiikka*, 82(6), 663–675.
- Hirschfield, P. & Gasper, J. (2011). The relationship between school engagement and delinquency in late childhood and early adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*, 40, 3–22. <https://doi:10.1007/s10964-010-9579-5>
- Kaakinen, M. & Näsi, M. (2021a). Nuorisoriikollisuuden esiintyvyys ja tekomäärät Suomessa 1995–2020. *Kriminologia*, 1(1), 5–19.
- Kaakinen, M. & Näsi, M. (2021b). *Nuorten rikoskäyttäytyminen ja uhrikokemukset 2020*. Helsingin yliopisto, kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti.
- Kaltiala-Heino, R., Poutanen, P., Kilkku, N. & Rimpelä, M. (2003). Runsaiden koulupoissaolojen yhteys mielenterveysongelmiin yläasteikäisillä nuorilla. *Lääkärilehti*, 58(14), 1677–1683.

- Kearney, C. (2008). School absenteeism and school refusal behavior in youth: A contemporary review. *Clinical Psychology Review, 28*, 451–471. [https://doi:10.1016/j.cpr.2007.07.012](https://doi.org/10.1016/j.cpr.2007.07.012)
- Keppens, G. & Spruyt, B. (2017). The development of persistent truant behaviour: An exploratory analysis of adolescents' perspectives. *Educational Research, 59*(3), 353–370. <https://doi.org/10.1080/00131881.2017.1339286>
- Kivivuori, J. (2006). Nuorisoriikollisuuden kehitys. Teoksessa Honkatukia, P. & Kivivuori, J. (toim.), *Nuorisoriikollisuus. Määrä, syyt ja kontrolli*. (s. 15–56). Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos
- Li, Y., Zhang, W., Liu, J., Arbeit, M. R., Schwartz, S. J., Bowers, E. P. & Lerner, R. M. (2011). The role of school engagement in preventing adolescent delinquency and substance use: A survival analysis. *Journal of Adolescence (London, England.)*, 34(6), 1181–1192. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2011.07.003>
- Mallet, C. (2016). Truancy: It's Not About Skipping School. *Child Adolescent Social Work Journal, 33*(4), 337–347. <https://doi:10.1007/s10560-015-0433-1>
- Maynard, B.R., Salas-Wright, C. P., Vaughn, M. G. & Peters, K. E. (2012). Who are truant youth? Examining distinctive profiles of truant youth using latent profile analysis. *Journal of Youth and Adolescence, 41*(12), 1671–1684. <https://doi:10.1007/s10964-012-9788-1>
- Maynard, B., Vaughn, M., Nelson, E., Salas-Wright, C., Heyne, D. & Kremer, K. (2017). Truancy in the United States: Examining temporal trends and correlates by race, age, and gender. *Children and Youth Services Review, 81*, 188–196. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2017.08.008>
- Metsämuuronen, J. (2005). *Tutkimuksen perusteet ihmistieteissä: tutkijalaitos* (3. laitos). Gummerus.
- Monobe, R. J. & Baloyi, K. (2012). An investigation into some of the major causes of truancy in the Venda Technical College in the Limpopo Province. *US-China Education Review, 1*, 84–89.

- Nilsson, I. & Wadeskog, A. (2009). *En socioekonomisk analys av Skolverkets samverkansprojekt*. Haettu 29.10.2021
http://www.seeab.se/SkolSamv/skolsamverkan_091101U.htm
- Nummenmaa, L., Holopainen, M. & Pulkkinen, P. (2017). *Tilastollisten menetelmien perusteet* (1.–3. p.). Sanoma Pro Oy.
- Onifade, E., Nyandoro, A., Davidson, W. & Campbell, C. (2010). Truancy and patterns of criminogenic risk in a young offender population. *Youth Violence and Juvenile Justice*, 8(1), 3–18.
<https://doi.org/10.1177/1541204009338251>
- Osgood, D. W. & Anderson, A. L. (2004). Unstructured socializing and rates of delinquency. *Criminology*, 42(3), 519–549. <https://doi.org/10.1111/j.1745-9125.2004.tb00528.x>
- Preacher, K. J. (2002, toukokuu). Calculation for the test of the difference between two independent correlation coefficients [tietokoneohjelmisto]. Haettu 3.6.2021 <http://quantpsy.org/>
- Pitkäniemi, J. (2005). *Biostatistiikkaa esimerkkien avulla*. Kurssimoniste (luku 2). Helsinki: Helsingin yliopisto, Kansanterveystieteen laitos. Haettu 18.9.2021
https://www.mv.helsinki.fi/home/janpitka/Bstatesims2005/Biostat_esim_s2005_luku1.pdf
- Raitasalo, K., Huhtanen, P. & Miekkala, M. (2015). *Nuorten päihteiden käyttö Suomessa 1995–2015. ESPAD-tutkimusten tulokset*. Tampere: Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy. Haettu 20.10.2021
https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/129809/URN_ISBN_978-952-302-572-1.pdf?sequence=1
- Ramberg, J., Låftman, S. B., Fransson, E. & Modin, B. (2018). School effectiveness and truancy: a multilevel study of upper secondary school in Stockholm. *International Journal of Adolescence and Youth*, 24(1), 1–14.
<https://doi:10.1080/02673843.2018.1503085>
- Reid, K. (2003). The search for solutions to truancy and other forms of school absenteeism. *Pastoral Care in Education*, 21(1), 3–9.
<https://doi.org/10.1111/1468-0122.00248>

- Reid, K. (2010). Finding strategic solutions to reduce truancy. *Research in Education*, 84(1), 1–18. <https://doi:10.7227/RIE.84.1>.
- Rocque, M., Jennings, W. G., Piquero, A. R., Ozkan, T. & Farrington, D. P. (2017). The importance of school attendance: Findings from the Cambridge study in delinquent development on the life-course effects of truancy. *Crime & Delinquency*, 63(5), 592–612. <https://doi:10.1177/0011128716660520>
- Stoll, P. (1990). Absent pupils who are officially present. *Education Today*, 40(3), 22–5.
- Strand, A. M. & Granlund, M. (2014). The school situation for students with a high level of absenteeism in compulsory school: Is there a pattern in documented support? *Scandinavian journal of educational research*, 58(5), 551–569. <https://doi.org/10.1080/00313831.2013.773561>
- Suomen virallinen tilasto, SVT. (2021). Koulutuksen keskeyttäminen. Helsinki: Tilastokeskus. Haettu 25.9.2021 <http://www.stat.fi/til/kkesk/index.html>.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, THL. (2019). Kouluterveyskysely 2006–2019. Haettu 20.9.2021 https://sampon.thl.fi/pivot/prod/fi/ktk/ktk1/summary_trendi?alue_0=87869&mittarit_0=199594&mittarit_1=199325&mittarit_2=199502&sukupuoli_0=143993.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, THL. (2021). Kouluterveyskysely 2006–2021. Haettu 17.10.2021 https://sampon.thl.fi/pivot/prod/fi/ktk/ktk1/summary_trendi?alue_0=600836&mittarit_0=200537&mittarit_1=199990&mittarit_2=200055&sukupuoli_0=143993 - .
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta (2012). *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa*. Tutkimuseettinen neuvottelukunta.
- Valtioneuvosto (2021). *Valtioneuvoston selonteko sisäisestä turvallisuudesta*. Valtioneuvoston julkaisuja 2021:48. Valtioneuvosto.

- Virtanen, T. & Kuorelahti, M. (2014). Koulupinnaaminen – kouluun kiinnittymisen keskeinen ongelma. Teoksessa Määttä, S, Kiiveri, L. & Kairaluoma, L. (toim.) *Otetta opintoihin* (s. 104–112). NMI.
- Zhang, D., Katsiyannis, A., Barrett, D. E. & Willson, V. (2007). Truancy Offenders in the juvenile justice system: Examinations of first and second referrals. *Remedial and Special Education*, 28(4), 244–256.
<https://doi.org/10.1177/07419325070280040401>